

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**Аудиторська оцінка безперервності діяльності
підприємств**
(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування"

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою бухгалтерського обліку, протокол №11 від 18.04.2016 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою проведення практичних занять з навчальної дисципліни "Аудиторська оцінка безперервності діяльності підприємств" є набути вміння та навички із застосування на практиці процедур аудиторської оцінки дотримання принципу безперервності діяльності підприємства та визначати вплив припущення безперервності діяльності підприємства на думку аудитора.

У ході практичних занять здобувач набуває професійних компетентностей та практичних навичок роботи з вирішення прикладних задач професійної діяльності.

Відповідно до програми навчальної дисципліни "Аудиторська оцінка безперервності діяльності підприємств" на практичні заняття відводиться 20 год. навчального часу.

Практичні заняття з навчальної дисципліни "Аудиторська оцінка безперервності діяльності підприємств" проводяться в аудиторіях Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Припущення про безперервність діяльності є одним із основних принципів підготовки фінансової звітності, у відповідності з яким зазвичай передбачається, що оцінка активів і зобов'язань здійснюється, виходячи з припущення, що управлінський персонал не має наміру ліквідувати суб'єкт господарювання чи припинити діяльність або не має реальної альтернативи таким заходам. Суб'єкт господарювання буде продовжувати фінансово-господарську діяльність протягом 12 місяців року, наступного за звітним, і не має наміру або потреби в ліквідації, припиненні своєї діяльності або зверненні за захистом від кредиторів. Якщо використання припущення про безперервність діяльності є прийнятним, активи та зобов'язання відображаються виходячи з того, що суб'єкт господарювання зможе реалізувати свої активи та погасити зобов'язання в звичайному ході фінансово-господарської діяльності.

В ході аудиту аудитор повинен отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності під час складання фінансової звітності та зробити висновок, ґрунтуючись на отриманих аудиторських доказах, чи існує суттєва невизначеність стосовно подій чи умов, які можуть поставити під значний сумнів здатність суб'єкта господарювання безперервно продовжувати діяльність та визначити наслідки для аудиторського висновку.

При підготовці до конкретного практичного заняття в межах виконання відповідного завдання (табл. 2.1) здобувачі формують звіт, який відповідає зазначеним викладачем вимогам, та захищають його під час аудиторного заняття перед викладачем і аудиторією одногрупників.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання для практичних занять, які передбачені навчальним планом і програмою навчальної дисципліни для засвоєння теоретичних знань і практичних навичок, наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Перелік тем та завдань для практичних занять

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
Змістовий модуль I. Теоретичні засади аудиторської оцінки безперервності діяльності підприємств та принципи її організації						
1.	Тема 1. Сутність безперервності діяльності в обліку та аудиті	Здійснювати оцінку безперервності діяльності на підставі аналізу фінансової звітності	1. Поняття принципу безперервності діяльності. 2. Відповідальність за оцінку здатності суб'єкта господарювання безперервно продовжувати діяльність. 3. Відповідальність аудитора Практичне завдання 1. Відповідальність управлінського персоналу за оцінку здатності підприємства безперервно продовжувати діяльність	2	ІТ Аудит	Основна: [1]. Додаткова: [2, 3]
2.	Тема 2. Інформаційно-	Вміти аналізувати	1. Події або умови, які можуть	4	ІТ Аудит	Основна: [1].

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
	аналітичне забезпечення аудиторської оцінки безперервності діяльності підприємств	інформаційну базу стосовно безперервності діяльності підприємства	поставити під сумнів припущення про безперервність діяльності. 2. Класифікація Подій або умов на зовнішні та внутрішні; фінансові, операційні та інші. Практичне завдання 2. Формування інформаційної бази для аудиторської оцінки безперервності діяльності підприємства			Додаткова: [2, 4]
3.	Тема 3. Документальне забезпечення процедур оцінки безперервності діяльності підприємств в аудиті	Здійснювати документальне оформлення оцінки безперервності діяльності підприємства	1. Нормативні з документального оформлення оцінки безперервності діяльності підприємства. 2. Складання робочих документів аудитора: запитів, заповнень, інформації управлінському персоналу за результатами оцінки безперервності діяльності. Практичне завдання 3. Розробка пакета робочих документів аудитора з оцінки безперервності діяльності підприємства	4	ІТ Аудит	Основна: [1]. Додаткова: [4]
Разом за змістовим модулем І				10		
Змістовий модуль ІІ. Методичні засади проведення аудиторської оцінки безперервності						

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
діяльності підприємств						
4.	Тема 4. Аудиторські процедури оцінки дотримання принципу безперервності підприємств	Застосовувати на практиці аудиторські процедури оцінки дотримання принципу безперервності підприємств	1. Процедури з оцінки ризику та відповідні дії. 2. Додаткові аудиторські процедури, якщо ідентифіковано події або умови Практичне завдання 4. Розробка та обґрунтування аналітичних процедур з оцінки дотримання принципу безперервності підприємств	3	ІТ Аудит	Аудит ІТ
5.	Тема 5. Методика проведення аудиторської оцінки безперервності діяльності підприємств	Вміти застосовувати сучасні методики при проведенні оцінки безперервності діяльності підприємств	1. Оцінювання оцінки управлінського персоналу. 2. Період оцінки управлінського персоналу. 3. Період після оцінки управлінського персоналу. Практичне завдання 5. Визначення оцінки безперервності діяльності акціонерного товариства	3	ІТ Аудит	Аудит ІТ
6.	Тема 6. Вплив припущення безперервності діяльності підприємства на формування думки аудитора	Визначати вплив припущення безперервності діяльності підприємства на формування думки аудитора	1. Використання припущення про безперервність діяльності при складанні аудиторського висновку. 2. Вплив неприйнятності використання припущення про безперервність	4	ІТ Аудит	Основна: [1]. Додаткова: [2, 4]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
			діяльності на негативну думку аудитора. 3. Повідомлення інформації тим, кого наділено найвищими повноваженнями. Практичне завдання 6. Вплив оцінки безперервності діяльності підприємства на формування думки аудитора			
Разом за змістовим модулем II				10		
Разом за навчальною дисципліною				20		

*ПЗ – програмне забезпечення

3. ТИПОВИЙ ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 5

Завдання: Визначення оцінки безперервності діяльності акціонерного товариства.

На підставі даних балансу ПрАТ "Фітнес", звіту про фінансові результати:

1. Виконати розрахунок коефіцієнтів фінансового стану підприємства.
2. Провести тестування та скласти анкету по визначенню здатності подальшого функціонування підприємства.
3. Розрахувати коефіцієнт вірогідності банкрутства (індекс Альтмана).
4. Скласти лист-повідомлення на підставі незалежного судження про безперервність діяльності підприємства.

Вихідні дані:

За результатами виконання аудиторських процедур встановлено, що ПрАТ "Фітнес", яке не є монополістом в своїй галузі, у 20XX в цілому працювало ритмічно, збитків за окремими операціями не мало. Разом з тим, мали місце недостатність обігових коштів для повного забезпечення виробничого циклу та несвоєчасне погашення позики банку. Крім того, в числі

недоліків встановлено допущення простоїв та інших проблем в організації праці (скорочення робочого часу). ПрАТ "Фітнес" у досліджуваному періоді не припускало порушень статутних вимог до розмірів капіталу, заборгованості за дивідендами, втрат основних постачальників та замовників (покупців). Також підприємство не допустило втрати основних кадрів, управлінського персоналу, патентів та ліцензій.

Мета заняття: отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо прийнятності використання управлінським персоналом ПрАТ "Фітнес" припущення про безперервність діяльності під час складання фінансової звітності та визначити його фінансовий стан.

Основні теоретичні відомості: здобувач має знати сутність механізму експрес- та фундаментальної діагностики безперервності діяльності підприємства, яка сформувалася під впливом концепції діагностування, викладених в підходах вітчизняних авторів. Експрес-діагностика безперервності діяльності підприємства – це етап аудиторської діагностики, що спрямований на формування загальної думки про дотримання припущення підприємством. Сутність цього етапу полягає в попередній систематизації групи факторів, що впливають на безперервність діяльності підприємства та оцінку масштабу їх впливу. Фундаментальна діагностика безперервності діяльності підприємства базується на комплексному фундаментальному аудиторському дослідженні здатності підприємства локалізувати негативний вплив окремих факторів. Резервами в цьому випадку можуть виступати внутрішні та зовнішні джерела.

Хід роботи.

Згідно МСА 570 "Безперервність" аудитор при оцінці результатів виконання аудиторських процедур повинен розглянути відповідність використання управлінським персоналом при підготовці фінансових звітів припущення про безперервність діяльності підприємства. З цією метою аудитор:

1) повинен оцінити фінансовий стан підприємства в динаміці, виконавши для цього розрахунок фінансових коефіцієнтів за 2 останні звітні періоди та порівняти отримані результати з нормативними величинами. Результати розрахунку оформити у робочому документі аудитора (табл. 3.1);

Таблиця 3.1

Розрахунок показників фінансового стану підприємства

№	Показник	Формула розрахунку	Значення		Норматив не значення	Вихилення	
			1-й порівнювальний період	2-й порівнювальний період		1-ого порівнювального періоду від нормативу	2-ого порівнювального періоду від нормативу
1	2	3	4	5	6	7	8

2) узагальнити результати розрахунку показників фінансового стану підприємства;

3) скласти анкету подій або умов, що відбулися на підприємстві, які окремо або в сукупності можуть поставити під значний сумнів припущення про безперервність діяльності підприємства за формою (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Анкета-запит про фактори господарської діяльності стосовно припущення безперервності діяльності

Події або умови, що відбулися на підприємстві, які окремо або в сукупності можуть поставити під значний сумнів припущення про безперервність діяльності підприємства (за МСА 570)	Відповідь (так/ні)	Коментар
1	2	3

4) розрахувати коефіцієнт вірогідності банкрутства (індекс Альтмана), що являє собою функцію від основних показників, які характеризують економічний потенціал підприємства та результати його роботи за порівнювальні періоди. Застосування індексу Альтмана доцільне виключно для оцінки ймовірності банкрутства великих акціонерних товариств, які котують свої акції на біржах;

5) скласти лист-повідомлення згідно МСА 570 "Безперервність діяльності" та МСА 260 "Повідомлення інформації з питань аудиту тим, кого наділено найвищими повноваженнями". Відповідно до вимог МСА 260 аудитор має надати тим, кого наділено найвищими повноваженнями, своєчасні дані про спостереження, зроблені внаслідок аудиту, які є значущими та важливими для їх відповідальності за нагляд над процесом фінансової звітності. Згідно з МСА 570 до таких даних належить інформація щодо безперервності діяльності.

Очікуваний результат виконання завдання: розрахунок фінансових коефіцієнтів; лист-повідомлення, складений аудитором, на підставі незалежного судження про безперервність діяльності ПрАТ "Фітнес".

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Виконання кожного завдання для практичних занять оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань до практичних занять у межах тем змістових модулів наведено в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Розподіл балів за завданнями та змістовними модулями

Завдання для практичних занять	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Сума балів
	ЗПЗ1	ЗПЗ2	ЗПЗ	ЗПЗ4	ЗПЗ5	ЗПЗ6	
Максимальна кількість балів	3,8	3,9	3,9	3,8	3,9	3,9	23,2

ЗПЗ – завдання для практичних занять.

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності здобувача та іншої академічної документації.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : видання 2014 року. Частина 1 / пер. з англ. – К. : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська пала-та України, 2015. – 986 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf

5.2. Додаткова

2. Мултанівська Т. В., Воїнова Т. С., Вороніна О. О. Аудит : навч. посіб. / Т.В. Мултанівська, Т.С. Воїнова, О.О. Вороніна. Харківський національний економічний університет, Х. : ХНЕУ, 2010. – 334 с.

5.3. Ресурси Інтернет

3. Белоусова І.М. Специфіка методичного інструментарію аудиторської діагностики безперервності діяльності підприємств / І.М. Белоусова. // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/60/7936-specifika-metodichnogo-instrumentariyu-auditorsko%D1%97-diagnostiki-bezperervnosti-diyalnosti-pidpriyemstv.html>

4. Битківська А. В. Аудит дотримання принципу безперервності як перспективний напрямок розвитку аудиторської діяльності / А.В. Битківська, Н.М. Проскуріна // В кн. : ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки / Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1 / відпов. ред. І.Б. Садовська. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ , 2014. – С. 18–23. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://oia.lntu.edu.ua/files/_1-2014.pdf

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" : Наказ Міністерства Фінансів України №336/22868 від 28.02.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua

6. Петраков Я.В. Особливості застосування припущення про безперервність при аудиті підприємств космічної галузі // В кн. : Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект : колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – Т. 1. – С. 322–

329. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://conf.at.ua/monografija_bu_t1_okonchat.var_v_a5.pdf

7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

8. Проскуріна Н. М. Аудит дотримання принципу безперервності як перспективний напрямок розвитку аудиту / Н. М. Проскуріна // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 144-147. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vlca_ekon_2014_44_30.pdf.